

Leerstoelgroep steunt 'constructief leren'

FOTO: TON VAN DEN BORN

“W e willen met

ons werk op het terrein van competenties bijdragen aan onderwijsinnovatie van het groene onderwijs”, zegt Martin Mulder, hoogleraar van de Wageningse leerstoelgroep Educatie en Competentie Studies. “Met en voor u.” De aangesproken mensen zijn er ongeveer zeventig, afkomstig uit het groene mbo en hbo, de ipc's, overheid en onderwijsondersteunende organisaties. Ze nemen deel aan een conferentie van de leerstoelgroep, 6 november op de Wageningse Berg. Op deze dag sluit de leerstoelgroep een vijfjarig onderzoeksprogramma af. Het programma met als titel 'Onderwijsinnovatie en agrarisch onderwijs: naar actief en constructief leren', onderdeel van het Plan Dienstverlening, betrof onderwijskundig onderzoek voor het groene onderwijs. De aanwezigen, vaak betrokken bij de projecten, krijgen een boek over resultaten van deze dienstverlening. Het programma werd in 1998 gestart onder leiding van Wout van den Bor, nu manager bij AOC Terra. “Onderzoek voor en met de praktijk”, zo omschrijft Mulder de aanpak. “Er is veel bereikt in die vijf jaar. Het groen onderwijs is ook erg interessant.” Hij wijst op de eigen identiteit, het hoge innovatieve gehalte, de kleinschaligheid, de persoonlijke sfeer en de praktijkgerichtheid. Dat maakt dit onderwijsveld in zijn ogen een mooi werkterrein, een goed stu-

▲ *Workshopdeelnemers bestuderen formele, non-formele en informele competentieverwerving*

Educatie en Competentie Studies, dat is de nieuwe naam van de Wageningse leerstoelgroep Onderwijskunde.

Competentieonderzoek staat er centraal. Op 6 november werd de afronding van een onderzoeksprogramma in dienst van het groene onderwijs gemarkeerd.

dieobject en een dankbaar proefterrein.

In die tijd is de leerstoelgroep (voorheen Agrarische Onderwijskunde) van naam veranderd, nam Mulder het over van Van den Bor en kwam het competentiedenken steeds centraler te staan. "En dan gaat het niet alleen om de vraag welke competenties mensen moeten verwerven, maar ook hoe je erachter komt welke competenties belangrijk zijn. Verder willen we weten wat effectieve leerarrangementen zijn voor competentieontwikkeling, zowel binnen de school als in de maatschappij. En we zijn geïnteresseerd in de vraag waar al die competentieontwikkeling toe leidt. Draagt het bij aan de vormgeving van veranderingen in de agri-foodsector?"

Vernieuwde ambities. Intussen is ook een nieuw vijfjarig programma in het kader van het Plan Dienstverlening gestart, net als het vorige in opdracht van LNV. De leerstoelgroep gaat onderzoeken hoe competentiegericht onderwijs voor maatschappelijk verantwoord ondernemen eruit ziet. 'Competentieontwikkeling op het terrein van voedsel en groen', zo heet het programma. Verder wordt er gedacht aan een masteropleiding voor middenmanagers van aoc's en hao en een bijzonder hoogleraar Didactiek van het groen onderwijs.

Succesvolle ondernemers

Inleidingen, workshops, high tea, netwerken en borrel staan op het programma vandaag. Een drukke middag. Een van de workshops gaat over competentiegericht onderwijs. Renate Wesselink en Thomas Lans, onderzoekers van de leerstoelgroep, zetten de deelnemers aan het werk. Welke competenties heb je als groep nodig om een terugkomdag voor derdejaars studenten te organiseren? Kun je dat concretiseren naar een bepaalde activiteit op die dag? In welke van die competenties ben je goed of minder goed?

Doel hiervan is de deelnemers kennis te laten maken met het karakter van competentiegericht onderwijs. Leerlingen leren in deze onderwijsvorm aan de hand van authentieke pro-

bleemsituaties die ze zelf moeten oplossen.

De onderzoekers willen laten zien dat ze behalve binnen de school dan ook meer of minder bewust leren op plekken die buiten controle van de docent vallen (excursies, beurzen, onderzoeksinstellingen) of buiten de school (media, ervaringen, vrienden). Je kunt formeel, non-formeel en informeel leren onderscheiden. Vooral dat laatste is nauwelijks te organiseren en lastig te controleren, maar de waarde ervan wordt steeds meer erkend. Het is hooguit te stimuleren. Duidelijk is dat competenties verwerven een proces is met verschillende aspecten, vele mogelijkheden voor onderwijs en didactiek en misschien nog wel veel meer buiten het reguliere onderwijs. Hoe groot en welke vorm krijgt dan de inbreng van de school? Kun je vanuit school leerlingen en studenten met andere leeromgevingen in contact brengen? Zijn informele en non-formele leersituaties in te passen in het reguliere onderwijs?

Dirk de Groot, CAH Dronten, praat over de ervaringen bij de opleiding van zijn school voor toekomstig agrarische ondernemers. Die vorig jaar gestarte opleiding is, zo vertelt hij, met competenties opgebouwd. "We hebben ons afgevraagd: wat zijn de competenties van succesvolle ondernemers en in welke situaties maken ze daar gebruik van?" Studenten worden dan zoveel mogelijk in dergelijke situaties gebracht. Een opdracht kan zijn: leg de bank uit waarom je krediet nodig hebt. Ontwikkel een product en zet dat op de markt. Of bedenk verbeteringen voor de bedrijfsvoering van het stagebedrijf.

Theoretische hoofdstukken

Mooi, maar kunnen leerlingen en studenten dat wat ze in een bepaalde authentieke situatie leren vertalen naar een andere situatie? Zijn hun competenties helemaal afhankelijk van die specifieke situatie of zijn ze ook transformeerbaar naar andere situaties? Die vraag wordt opgeroepen in de workshop en niet echt beantwoord. "De uitdaging is leren-

den te stimuleren tot reflectie op hun leerervaringen", reageert Mulder later. Opdat ze ook de toepassing in andere situaties zien.

In een andere workshop (competentiemanagement) wordt de vraag gesteld: wie bepaalt de competentieontwikkeling van de docent? Is dat de docent zelf of het management? Het gaat dan over het personeelsbeleid in een onderwijsinstelling. Want aldus Martin Mulder worden docenten ongelooftwaardig als ze de competentieontwikkeling van hun leerlingen willen stimuleren terwijl ze die van zichzelf veronachtzamen. Maar hoe stel je de gewenste competenties vast en wat betekent dat voor de docenten? Zijn die wel voldoende gemotiveerd om zich te blijven ontwikkelen?

In een derde workshop gaat het over de vraag hoe je een proeve van bekwaamheid kunt opstellen. Hoe kun je daarmee goed op aanwezigheid van competenties toetsen? Een vraag waar ook na vandaag de leerstoelgroep zich intensief in zal verdiepen. Het verhaal van de CAH staat in het boek beschreven. De ondersteuning van de Wageningse onderzoekers in Dronten is een van de voorbeelden van dienstverlening van de leerstoelgroep aan het groene onderwijs. In het boek over de onderwijsvernieuwing zijn theoretische hoofdstukken van de onderzoekers steeds gekoppeld aan een praktijkvoorbeeld zoals dat van de CAH. Bijvoorbeeld interne samenwerking op een mbo-school, gebruik van elektronische discussieplatforms bij PTC+ of de toetsingsaanpak bij AOC Oost.

Het boek, onder redactie van Harm Biemans en andere medewerkers van de leerstoelgroep, biedt daarmee verantwoording voor wat er gedaan is en inspiratie voor wat er nog gedaan kan worden. Met en voor de praktijk. Dat is, aldus Mulder, in de universitaire onderzoeksweld lang niet altijd vanzelfsprekend. ☞

Ton van den Born